

10

ишћања

СИНТЕТИЧКЕ ДРОГЕ

Нови наркотички међу младима

Борба са данашњим психоактивним супстанцама тежа од оне пре двадесетак година када су коришћени опијати као што су хероин, кокаин или амфетамин, јер се синтетички опијати тешко откривају

Пилуле за забаву воде и у смрт

Тржиште дрога никада није било тако динамично. Дрога је врло доступна и у свету и у региону. Развијају се нове производне технике. На тржишту су високодозирани и комбиновани препарати, а истовремена употреба више дрога је честа појава. Нове психоактивне супстанце чине ситуацију знатно

компликованијом. Иако су се на тржишту појавиле тек пре неких 15-ак година, постају све значајнији изазов како за јавно здравство, тако и за друге секторе, укључујући законодавство. О новим психоактивним супстанцама разговарали смо са професором др Славицом Вучињић, начелником Националног центра за контролу тровања ВМА.

Фото П. Павловић

1. Које су то нове психоактивне супстанце?

То су „нови наркотици или психотропни лекови“ који нису контролисани Конвенцијама УН, али могу представљати опасност по здравље. Плаширане су као легална и безбедна алтернатива психоактивним контролисаним супстанцама, а познате су као „легалне дроге“, „синтетичке дроге“, „биљне пилуле за забаву“, „соли за купање“, „прихрањивачи биљака“, „освеживачи ваздуха“, „експерименталне супстанце“, „дијететски суплементи“, „лекови-аналгетици“ често са ознаком „нису за људску употребу“. Број ових супстанци је крајем 2017. године износио више од 670, то значи да је на тржишту на хиљаде препарата различитог састава. Појави се макар једна нова супстанца недељно. Постоји велика хемијска разноврсност. Честе се мења састав препарата, а велики проблем је детекцији, јер се не могу открити уобичајним аналитичким методама. Само девет референтних лабораторија у Европи може без проблема да открије присуство ових супстанци у крви и урину.

2. Како ове супстанце делују на организам?

Опасности по здравље су бројне и односе се на акутна предозирања, компликације, хроничне ефекте, зависност и толеранцију, бројне менталне, соматске и друге поремећаје, као и потенцијално смртни исход. Акутни ефекти су различити, јер зависе и од дозе, врсте супстанце и општег физичког и психичког стања особе која их користи. Синтетичке дроге су опасне и зато што особа никада заправо не зна коју хемикалију, у којој дози и у којој комбинацији са

Крију се иза разних имена: „легалне дроге“, „синтетичке дроге“, „биљне пилуле за забаву“, „соли за купање“, „прихрањивачи биљака“, „освеживачи ваздуха“, „експерименталне супстанце“, „дијететски суплементи“, „лекови-аналгетици“

другим психоактивним супстанцама је унела. Како се ради о супстанцама које су хемијски разноврсне, недовољно испитане, ефекти се не могу предвидети, а дугорочни ефекти су у великој мери непознати.

3. Које промене у организму изазивају нове дроге?

Синтетички стимуланси изазивају: халуцинације, агресивно и суицидално понашање, кардиоваскуларне поремећаје, психозу, несаницу, грчеве, губитак контроле над системом органа за кретање, немогућност јасног размишљања, екстремно повишену температуру. После дуготрајног коришћења долази до депресије, оштећења мозга, бубрега, јетре. Изазивају зависност и толеранцију.

4. Које су супстанце најопасније?

Синтетички опиоиди су међу најопаснијим супстанцама, а код предозирања доводе до поремећаја свести и коме, до проблема са дисањем, па и до смрти. После узимања синтетичких канабиноида јављају се мука и повраћање, халуцинације, кардиоваскуларни поремећаји, параноја и психоза која траје и до пет месеци. Забележени су и случајеви инфаркта мозга и срца, бубрежне слабости, као и крварење као један од нових знакова због додавања отрова за пацове у препарате. Дуготрајно коришћење праћено је поремећајем пажње, концентрације, памћења и моторним поремећајима.

5. Како је могуће да су прихрањивачи биљака, соли за купање, дијететски суплементи – дрога?

Нове психоактивне супстанце се продају под лажним наменама, али њихови корисници знају да се ради о дроги. Некада се чак продају као лажне илегалне дроге, као што су хероин, кокаин, екстази и бензодиазепини.

6. Ко их производи и како се дистрибуирају, где се могу купити?

Нове психоактивне супстанце се производе у Кини. Како су знатно веће јачине од контролисаних, кријумчарење је лакше, јер је довољна мала количина (од једног килограма сирове супстанце добија се на хиљаде препарата за које је довољно само пар милиграма). Затим се шаљу у Европу где се прерађују у препарате, пакују и продају. Поред интернетске продаје („мрачна мрежа“, „површинска мрежа“, друштвене мреже), и класичне дистрибуције путем дилера, обично се набављају у специјализованим продајним местима, а у нашој земљи су пре три године биле доступне и на трафикама. Како је то довело до пораста броја пацијената у Националном центру за контролу тровања ВМА (њих тридесет за само месец дана), заједничким радом Министарства здравља и МУП-а, велики број ових супстанци је забрањен.

7. Како електронска цигарета може бити опасна дрога и да ли ми то знамо?

Бројни су начини коришћења ових дрога, могу се пити као таблете, капсуле, ушмркатива, пушити, користити интравенски, као капи или спреј. Посебно су опасни спрејеви са синтетичким опиоидима који су већ повезани са великим бројем тешких тровања. Такође могу бити присутне и у течностима за електронске цигарете, али се тада набављају са јасном намером и на посебно одређени местима.

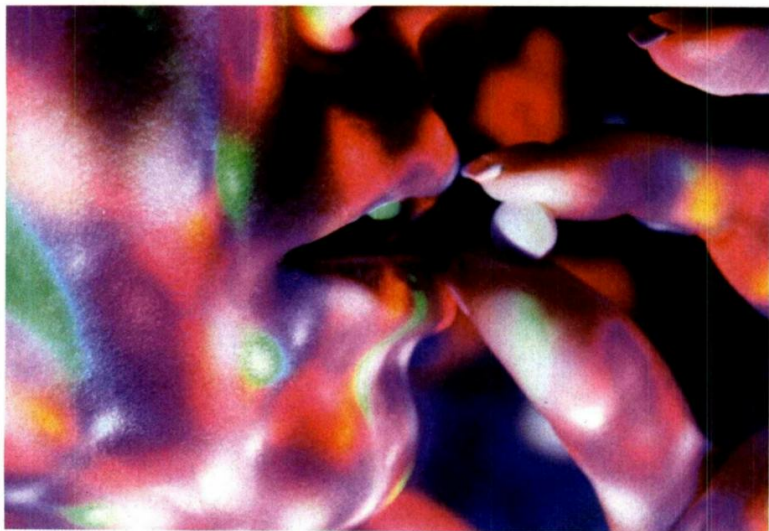

Фото Пиксабеј

По изгледу обична таблета, али може да буде и опасан опијат

ГОДИШЊЕ 4.500 ПАЦИЈЕНАТА У ЦЕНТРУ ЗА ТРОВАЊЕ ВМА

Национални центар за контролу тровања Војномедицинске академије је једина референтна установа у Србији за превенцију, дијагностику и лечење акутних тровања. Овде се просечно годишње медицински збрине преко 4.500 пацијената, од тога између 350 и 450 стигне до лекара после коришћења психоактивних супстанци. У протеклих неколико година лечено је више од 60 пацијената којима су здравље и живот угрозили синтетички канабиноиди – каже проф. др Славица Вучинић.

Фото Пиксабеј

Клубови и журке више нису једина места где се набавља дрога

8. Да ли су школска деца заштићена?

Искуство које смо имали са овим супстанцама из класе синтетичких канабиноида показује да су и школска деца била циљна група, а међу пацијентима који су медицински збринуте у Националном центру било је младих од 15 до 25 година.

9. По којој процедури се нове дроге забрањују?

Премда за сада нису обухваћене конвенцијама УН, врло брзо по процени ризика оне се стављају на националне листе психоактивних контролисаних супстанци, чиме постају забрањене и подлежу истој процедури као и контролисане.

10. Ко су корисници синтетичких дрога у свету?

Раније су то били најчешће млади од 15 до 24 године, посетиоци клубова и забава, али их узимају и старије зависне особе које истовремено користе више врста дрога, такозвани политоксикомани и психонаути који користе халуциногене. Синтетички канабиноиди, како показују искуства суседних земаља, могу да се набаве у кафићима, на улици, а корисници су све чешће ученици. У Европи су ту и маргинализоване супкултуре и затворска популација, што код нас још није случај.

Драгољуб Стевановић

САМО ЛЕТОС ЗАБРАЊЕНО 20 НОВИХ ДРОГА У СРБИЈИ

Новим Законом о контролисаним психоактивним супстанцама и Србија учествује у европској мрежи размене информација и контроли ризика од појаве нових дрога. Министарство здравља је од почетка године, у сарадњи са Европским центром за мониторинг дрога и зависности од дрога и Међународним бироом за контролу наркотика, забранило двадесет нових психоактивних супстанци.

Током 2017. из европског система послато је 10 упозорења и 9 процена ризика. Ове године је тај број двоструко већи, што указује на то да се проблем појаве нових дрога увећава, па је зато важно да размена информација буде што бржа, да би се јавност обавестила о свакој новој опасности и како би се реаговало пре смртних исхода.